

לע"נ מרת רחל רות פריינד ע"ה
בת הרה"ח יצחק דוד ז"ל
נלב"ע י"א טבת תשפ"ב

נר לשולחן שבת

פרשת בשלה

גליון 775 תשפ"ב

בכל עניני העלון
נתנאל רזנבלויט
0556764501
ner4499@gmail.com

המתין למרכבות המשמר שהובילו את הרבנים למשפטם. היה זה ערב שבת, הוא שכנע את ראש השומרים תמורת סכום נכבד שהפמליה תעמוד לחניה בעיר סאלי לשבת.

בליל שבת, בסעודה, כשהוגש הבשר לשולחן משכו חכמי מרקש ידיהם ממנו. רבי משה ביקש מהם: 'אנא אכלו, כבוד השבת'. אמרו לו: 'אינך רואה שהבשר רוחש תולעים...'
התפלא, התבונן והבין כי מה שנגלה לעיני צדיקי עליון הוא לא רואה.

שלח לברר מה ארע עם הבשר הזה, ויבוקש הדבר ונמצא כי בערב שבת הוקדחה הקדירה והאוכל נשרף. המשרת שנשלח לקנות בשר פנה כדרכו לאיטליז היהודי, אך בשל השעה לא מצא כבר חתיכה הראויה להתכבד. על דעתו פנה על שמאל וקנה בשר אצל הגויים... מיד הוסר הבשר מן השולחן והגישוהו עם כל הסירים לחיילי המשמר.

נשא רבי משה הודיה לבורא עולם שזכות מצות החסד והכנסת האורחים הגינה עליו מלהכשל במאכלות אסורות. ("מלכי רבנן")

ניצוצות

מובא במסכת פסחים בשם רבי אלעזר בן עזריה - קשים מזונותיה של אדם כקריעת ים סוף, דכתיב "נותן לחם לכל בשר" וסמך ליה "לגזור ים סוף לגזרים".

בספר "עין יעקב" שהיה שייך לגאון רבי שלום צנעני, מחכמי תימן, מציא ידיו, נכדו הוספה בעמוד זה בכתב יד של סבו: "והקשה חכם אחד, הרי מצינו שפסוק 'לחם לכל בשר' נמצא בסוף המזמור ופסוק 'לגזור' באמצעו, ולמה דרש שהם סמוכים?! ותירץ: כי כן תמצא בקונטרסים קטנים פסוק "לגזור ים סוף" נגד פסוק "נותן לחם" - כי בשני טורים הם כתובים - ושפתיים ישק משיב דברים נכוחים, וכמדומה שהוא הרב הקדוש סאלם בן הרב הקדוש מו"ר אברהם המכונה אלשיך. ("נר")
גב. יש לומר כי הפסוק הראשון "הודו לה' כי טוב" שימש כותרת למזמור!

מן הפרשה וההפטרה - אור בלילה!

"ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה". (יד כ) כשירד סיסרא מהמרכבה ונס ברגליו, לילה היה. עשה הקב"ה הלילה הוא אורה - "מן שמיים נלחמו הכוכבים ממסלותם..." הכוכבים נהיו גדולים כלבנה והיו מאירים לישראל לרדוף אחרי סיסרא, היינו דכתיב 'ממסילותם', שהם נלחמו מן השמים ולא זוז ממקומם! (כ"י בעלי התוס' שלא פורסמו, קובץ "בית אהרן ישראל" מהרה"ג א. ביטון, לא כרשי" תוס').

"סוס ורוכבו רמה בים..." (ט"ו א) "וישבתו העם ביום השביעי". (ט"ז ל)

את הסיפור המדהים הבא שמענו בשבוע שעבר, ביום הזכרון של הצדיק הבבא סאלי זיע"א, מהמחנך, הרה"ג יעקב אריה אריאל היה זה לפני כעשרים שנה, התארחנו אצל חמי בנתיבות. בשבת בבוקר לאחר אכילת החמין יצאנו לטיול בעיירה המנומנת. בדרכנו חלפנו ליד ביתו של קדוש ישראל, הבבא סאלי.

לחדתנו, ראינו מולנו יהודי רוכב על סוסו בעיצומו של יום שבת קודש. והנה כאשר הגיע לפני ביתו של הבבא סאלי נעצר הסוס. הרוכב החל להצליף בו ללא רחם, בעט בו בחוזקה, אך ללא הועיל, הסוס לא הסכים להתקדם. לאחר מספר דקות של מכות, קריאות ובעיטות התייאש ושב אחורה על עקבותיו.

בראותו שהסוס נענה לו, ביקש שוב להמשיך בדרכו וחזר לכיוון ביתו של הצדיק, והנה, כאשר הגיע לאותה נקודה שוב נעצר הסוס. הרוכב בעט בו בלא רחמים, היכה בו במקל מכות נמרצות, אך הסוס לא הסכים להתקדם. עד שהרוכב נאלץ לחזור על עקביו בבושת פנים.

עמדנו כולנו, רואים את המחזה ומשתאים. ואז אמר לנו מורי חמי בהתרגשות עצומה: "ברור לי כשמש בצהריים כי הבבא סאלי בכבודו ובעצמו עומד כאן, עוצר את הסוס ואומר 'ליד ביתי לא יחללו שבת!'"

"נר לשולחן שבת" ישי"כ לידידי הרה"ג (א)

"ולא שמעו אל משה... וירם תולעים ויבאש". (ט"ז כ)

מעשה ברבי משה ששמע לתורת משה... לא הכל אנתנו רואים!

רבי משה בן עטר בן העיר סאלי שבמרוקו עשיר גדול ובעל חסד היה. מחמת עושרו היתה לו השפעה רבה ומהלכים בין השלטון. מעשה היה באחד משרי מרקש שצעד באחת מסימטאות העיר. פתע נגפו רגליו בכיסוי של בור והמכסה זז מעט ממקומו. ריח חזק של נבילה נדף מן הבור והתפשט בסביבה. ציווה על משרתיו להשתלשל פנימה לתור אחר מקור הריח.

לתדהמתם גילו כי בבור נטמנו גופות בני אדם. נתברר כי אלו גוויתיהם של מספר גויים שנעלמו ולא נודעו עקבותיהם. די היה בסמיכות הבור למקום מגוריו של אחד מחכמי היהודים כדי להעמיד את החשד על ראשו, היה זה הגאון המקובל רבי אברהם אזולאי. בהוראת השר תפסו אותו ועוד ארבעה רבנים נוספים והובילום למשפט בעיר פס.

השמועה הקשה פשטה ברחבי מרוקו ולב היהודים נחרד. גם לסאלי השוכנת בין מרקש לפס הגיעה השמועה. בעוד כולם דואגים, רבי משה בן עטר עשה מעשה. יצא מעירו ועמד על אם הדרך.

השבוע יחול יום הזכרון לשר התורה, המשיב הגדול בדורו, רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון "המהרש"ם מברזאן", ט"ז שבט תרע"א

"שם שם לו חק ומשפט - נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, שבת ופרה אדומה ודינים".

"אמר רשב"י: מפני מה קדמו דינים לכל המצוות? כשהדין בין אדם לחברו, תחרות ביניהם. נפסק הדין, שלום ביניהם." (מהרש"ם הגדול)

מעשה ביהודי תושב העיר סטנוב ברוסיה, שמכר כרטיס הגרלה "לוטורי" לאחר שהיתה ההגרלה... והנה כאשר פורסמו בעיתונים המספרים הזוכים, נודע שהכרטיס הזה עלה בגורל והרוויח חמישים רובל כסף.

שאל המוכר, האם יכול לבטל את המקח, או שהיה לו להתנות. השיב המהרש"ם: כיון שהמוכר ידע שההגרלה התקיימה ובכל זאת מכר, הרי על דעת כן מכר, שיהיה הרווח וההפסד לקונה.

והיה, אם היה אפשר לברר קודם המכירה מהם המספרים הזוכים, פשוט שהוא הפסיד לעצמו, וכדברי הרמב"ן, שכיון שהיה בידו לבדוק, אינו מקח טעות. ואם לא יכלו לדעת, אדעתא דהכי גמר ומקני. על כן הרווח שייך לקונה, זולת אם יתברר שהמוכר לא ידע שההגרלה התקיימה, שאז המקח בטל. אמנם יש לפקפק בכלל אם הקונה קנה את הכרטיס, דאינו נקנה בכסף אלא במסירה ליד הקונה, כיון שלא נכתב שם הקונה עליו. אבל למעשה מדינא דמלכותא קנה, דהוא של המלך ונעשה לטובתו.

(שו"ת מהרש"ם ח"ב ל"ד ועיין ש"ך חו"מ ס"ו י"ג)

סיפר האדמו"ר רבי ישראל הגר מויזניץ (שב"ק וחי תשס"ט): הרבי ה"שארית מנחם" מווישווא קיבל מהמהרש"ם "כתב סמיכה". לא היה זה דבר קל לקבל ממנו סמיכת רבנות והיתר הוראה. מסופר שהגאון המהרש"ם שאל אותו, היכי תימצי מחודדת. מה הדין בתפילין שנפלו לתוך חלב, האם נאסר החלב?

ונענה מיד: תלוי אם התפילין הם של יהודי כשר או של צדוקי! והסביר ה"שארית מנחם" את תשובתו, אנו שמניחים את התפילין על הראש, מובא שזיעת הגוף יש בה משום סכנה, על כן משום סכנה החלב אסור. אולם הצדוקים מניחים את התפילין על המצח וזיעת הפנים אין בה סכנה, אם כן אין בחלב שום חשש. המהרש"ם קילסו מאד! (לסיפור זה יש כמה גירסאות!)

מתוך הספד רבינו המהרש"ם על אשתו

"ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים - שרפו ידיהם מן התורה". יש להבין מהו דקדוק הלשון רפו "ידיהם" דווקא ומהו ענין כאשר ירים משה ידיו.

באמת, בכל עת שישאל נתונים בצרה, הוא בשל קטרוג מידת הדין בגלל חטאים ועוונות שיש בהם.

והנה בשעה שהקב"ה שלח את משה לגאול את ישראל ממצרים, תמה משה: "איזה זכות יש להם, במה ראויים הם להגאל..." הפכה ידו מצורעת, על שדיבר סרה על ישראל.

לכן במלחמת עמלק הרים משה ידו, הראה בזה למקטרג איך הוא עצמו נענש על שדיבר רעה על ישראל, בזה גער בשטן לבל ישטין, לכן גבר ישראל.

ובענין ההספד, קישר המהרש"ם ענין זה של "רפו ידיהם" לאותם ריקנים בישראל. ראשית, ביאר מהלך עצום במעלת ריקנים אלו. אותם ריקנים, גם אם הם אינם לומדים ועוסקים בתורה זוכים להדבק בה, בשל מצות הצדקה שמקיימים בידם - משיאים בתם לתלמידי חכמים ומהנים תלמידי חכמים בממונם.

כיון שריפו ידיהם מלהחזיק תלמידי חכמים, נלחם בהם עמלק. לכן הרים משה ידו, לעורר לבם למצות הצדקה, כאשר מצות צדקה בשלימות היא רק אם נעשית ברצון הלב באמת, לכן בזמן שישראל שעבדו לבם היו מתגברים, שקיבלו לתקן ידיהם במצות הצדקה בלב שלם! (פתיחה לשו"ת מהרש"ם ח"ב "אמר המסדר")

חודש שבט תשכ"ח - בסיום ההקדמה לשו"ת מהרש"ם (חלק ו) סיפר הנכד, הגה"צ רבי שלום שבדרון על הסיעתא דשמיא בהוצאת הספר: 'בשישה חודשים הושלמה כל המלאכה, וזה שיא כידוע למחברי ספרים. ועוד, שבלי כוונה הביאו לי מהדפוס את העמוד האחרון מהספר הזה אור ליום ט"ז שבט, שחל בו יום ההילולא רבא, יום הזכרון של אבי זקני מו"ר צוק"ל, ויהי לאות ולמופת!!!'

"זה קלי ואנוהו - התנאה לפניו במצות ... ספר תורה נאה, בקלף נאה בדיו נאה, בלבלר אומן".

(רש"י יומא ע')

מעשה בסופר סת"ם שבא לגור בעיר יאסי, והתחיל למכור ספרי תורה שנכתבו בערים אחרות. החלו סופרי יאסי זועקים שמקפח הוא את פרנסתם.

השיב המהרש"ם: הדבר פשוט כיון שקבע את דירתו בעיר אין להם עליו שום טענה, וכמו שבתלמוד תורה אין טענת השגת גבול, ש"קנאת סופרים תרבה חכמה", כמו כן בשאר מצוות. וכיון שיש מצוה בקניית ספרי תורה, ועל ידי שיהיו בזול אנשים יקנו יותר, גם זה בכלל "קנאת סופרים תרבה חכמה", ויגדיל תורה ויאדיר.

(שו"ת מהרש"ם ח"ו ר"י)

לא רק יוסף והשבטים, גם בני ישראל הקבורים במצרים יצאו ממצרים - "להוציא את בני ישראל מארץ מצרים".

(נפש חיים"י)

זה יותר ממאה שנה ניתן רשיון מאת הממלכה ליהודים לגור בעיר בודפשט. בתחילה היו מתי מספר... במשך הזמן התרבו ויסדו קהילה קטנה. אולם לא היה להם רשיון לבית קברות קבוע, אלא באופן שבית הקברות יתמלא יפנו את המתים והמצבות לבית קברות חדש, השדה יחרש ויבנו עליו בתים ושווקים.

וכך היה, ועשו בית קברות שני. כאשר העיר גדלה והגיעה לשערי בית הקברות, נסגר גם המקום הזה ונאסרה הקבורה בו בפקודת הממשלה, ונתנו להם זמן שלוש שנה לפנותו. ועברו לקבור בבית קברות שלישי, הרחק מן העיר. וגם הוא התמלא ועתה קוברים ברביעי.

עכשיו הגיע זמן פינוי בית הקברות, בו נמצאים ארבעים אלף מתים וששת אלפים ומאתיים מצבות. עלות ההעברה הוא סכום נכבד, מאתיים אלף ר"כ.

באו ראשי ה"חברא קדישא" והגמ"ח של בודפשט בקובלנה כי בבית הקברות החדש אין מקום להניח את המצבות הישנות. ההכרח מאלץ אותם למוכרם, כי אם יקחו מגרש להניח בו את המצבות ולשכור שומרים, תעלה ההוצאה למאה אלף ר"כ.

בעקבות זה יהיו נאלצים לחדול מכל גמילות חסד שהם עושים עם החיים והמתים. לכן מבקשים הם היתר למכור את המצבות הישנות הללו.

השיב המהרש"ם: יכולים למכור את המצבות הללו. כיון שמוכרים לקבור את כל המתים בקבר אחים יחד, אי אפשר לחזור ולהשתמש במצבות כפי שהיו בראשונה.

כלל הוא: כל האיסור להוריד מקדושה חמורה לקדושה קלה - שמא המת הראשון היה צדיק מחברו - זה רק כשראוי לקדושה חמורה, אבל היכן שזה לא אפשרי, עדיף שיעשו קדושה קלה.

בנידון דידן שכל הכסף ממכירת המצבות יגיע לצורך ביקור חולים, החזקת תלמוד תורה, עניים וקבורה כולי עלמא יודו שמצות לא להנות ניתנו והיו כהנתנו עליהם. (שו"ת מהרש"ם ח"ג קכ"ב)

הרבנית שטערנא שרה, זוגתו של האדמו"ר הרשב"ב, בחודשיה האחרונים היתה רתוקה למיטתה, אולם גם אז שמרה על סדר יומה שכלל בין היתר שלש תפילות, שיעורי תורה וחסידות.

בשבת קודש פרשת בשלח, י"ג שבט תש"ב, בבוקר אמרה הרבנית: "היום שבת שירה והתפילה צריכה להיות אחרת!" באמצע התפילה, כשהגיעה ל"נשמת כל חי" השיבה נשמתה לבורא עולם, כשסידור התפילה בידה! ("הרבניות" - סדרת עשרת מלכות)